

Tam ir protas, kad pasiektum tai, ko nori

Žmogus turi tris protus – instinktyvųjį, kūrybinį ir palaimingąjį.

Instinktyvųjį protą turi ir gyvūnai. Kūrybinis ir palaimingasis protas yra būdingas tik žmonėms. Beje, daugumai žmonių yra būdingas gerai išvystytas instinktyvusis protas, mažuma jų kiek daugiau naudojami kūrybinio proto galiomis, o palaimingojo proto šviesa spindintį veidą žmonių tarpe pamatyti yra retas įvykis.

Instinktyvusis protas užsiima gyvybės išsaugojimo reikalais. Žmogus jo pagalba sprendžia pragyvenimo problemas. Kartais žmoguje jis gali būti labai išvystytas, užaštrintas. Tuomet jis vadinamas gudrumu, apsukrumu, landumu. Šis protas gyvūnams ir žmogui įdiegtas paties Dievo kaip savęs išsaugojimo priemonė. Tačiau net išlavintas iki tobulybės šis protas nesutaurina žmogaus. Tik juo gyvenantis žmogus nepakyla aukščiau gyvūno, žeidžia savo žmogiškąjį orumą.

Pasitelkęs kūrybinį protą žmogus kuria mokslą, teorijas ir filosofines sistemas, siekia progreso įvairiose gyvenimo srityse, geresnių gyvenimo sąlygų ir patogumo. Šis protas žmogui Dievo duotas tam, kad suprastų jo kūrinis, visatos Kūrėjo išmintį (kaip kas sutvarkyta, kaip kas veikia), kad palengvintų gyvenimą kūno, kuris stokoja fizinės ištvermės, kuria yra daugiau apdovanoti gamtoje gyvenantys gyvūnai. Šiuo protu žmonija žavisi, juo didžiuojasi. Manoma, jog kūrybinio proto pastangomis ateityje bus sukurta žmogaus laimė, taip pat ir jo ilgaamžiškumui užtikrinti reikalingos sąlygos bei priemonės. Šio proto lavyba yra sunkus darbas, todėl daugelis renkasi gyventi naudojantis beveik tik instinktyviojo proto galimybėmis. Tačiau net ne kūrybinis protas yra didžiausia Dievo dovana žmogui. Juo besivadovaujanti žmonija gali pakilti tik į lygmenį civilizuotų gyvūnų, vienas kitą naikinančių ištobulintų ginklų pagalba.

Maloningasis protas yra didžiausia mums duota Dievo dovana. Jo pavadinimas siejamas su Dievo malonės sąvoka. Dievo malonė yra dovanai teikiami mums reikalingi dalykai, jų visuma. Pirmiausia anie vaizdų ir minčių pavidalu aplanko mūsų maloningąjį protą kaip pasiūlymas. Jei mes tų dalykų rimtai norime, mes dažniau ir ilgiau apie juos mąstome, prašome jų maldose, jie anksčiau ar vėliau pasirodo mūsų sielos ir kūno tikrovėje. Kantrybė ir ištvermė maldoje prašant yra ženklas dvasiniam pasauliui, kad tų dalykų žmogus tikrai nori, kad jie jam yra brangūs, kad juos turėdamas jų nepaleis vėjais. Laukiančiam atsakymo į prašymo maldas žmogui Dievas parodo kliūtis, kurias jis turi pašalinti.

Apaštalas Paulius perspėja, jog „mes juk nežinome, ko turėtume deramai melsti“ (Rom 8,26). Paprastai žmonės patys susigalvoja, ko jiems reikia Dievo prašyti. Tačiau didžioji dalis tokių prašymų lieka be laukiamo atsakymo. Mat Dievas mato, jog tie dalykai nėra mums reikalingi, kad juos turėdami pakenktume sau ir kitiems.

Maloningasis protas yra giliausiai į dalykus įsiskverbiantis tikrasis pažinimas, vidinis tiesos priėmimas, intuityva. Juo ir išvien su juo veikiančiu tikėjimu (pasitikėjimu Dievu) pasiekama Dievo išmintis ir Jo užmačios, Jo ir pasaulio ryšys, Jo meilė savo kūriniam, gamtos dėsnių tikslingumas, reiškinių dėsningumas žmonių, tautų ir žmonijos likime. Tik maloningasis protas, veikdamas išvien su tikėjimu, gali sutaikyti sieloje prieštaravimus ir nesusipratimus (taip jie mums atrodo), prieš kuriuos bejėgiai pasirodo esantys instinktyvusis ir kūrybinis protas.

Įvaldžiusiam palaimingąjį protą žmogui baimės nebekelia slėpiningi ir nepasiekiami dalykai. Šis protas įžvelgia kūno akimis nematomus dalykus, jie jam yra matomi.

Maloningojo proto galimybes savyje atskleidusio žmogaus pavyzdžiu mums gali būti mokslininkas Nikola Tesla. Jis savo išrandamų įrengimų neprojektuodavo, neapskaičiuodavo, apsieidavo be daugybės eksperimentų ir bandymų, kaip tai darydavo kiti jo kolegos. Jų vaizdus jis matydavo tiesiog savo prote. Pagal jo nurodymus pagaminti pavyzdžiai, kaip taisyklė, veikdavo iš karto ir nepriekaištingai. Maloninguoju protu jis naudojosi ir savo asmeniniame gyvenime. Pavyzdžiui, kartą atpažino perspėjimą, kad nevažiuotų traukiniu, kuris, kaip vėliau pasirodė, patyrė avariją, kurios metu žuvo ir buvo sužalota daug žmonių.

Kitas maloningąjį protą įvaldžiusio žmogaus pavyzdys - prancūzų kunigas Jonas Vianėjus. Link Arso miestelio, kurio bažnyčioje ėjo klebono pareigas šis dvasininkas, šalies valdžia pasirūpino nutiesti geležinkelį, kad žmonės net iš labai toli galėtų lankytis pas šį nuodėmklausį. Išpažinties metu jis savo prote matydavo ir žmonėms pasakydavo jų nuodėmes, kurias anie sąmoningai nusišlapdavo arba net nesusivokdavo esą taip nusidėję, tačiau kurios būdavo jų ligų, negalių ir kitokių negandų priežastimi.

Maloningąjį protą įvaldžiusiam žmogui nėra nei neatsakomų klausimų, nei neišsprendžiamų problemų. Šis protas labai praturtina žmogų. Jis yra Jėzaus Kristaus protas. Jis vystosi vis labiau įsiklausant juo į Šventosios Dvasios veikimą savyje, skiriant kasdieną pakankamai laiko tokioms pastangoms.

Jėzui krikštijantis Jordano upės vandenyse, Šventoji Dvasia nužengė ant Jo. Nuo to laiko Ji veikė su Juo maldoje, darant nuostabius ir stebuklingus darbus. Taip ateina daug ką žmogui parodanti, jo sielą ir kūną persmelkianti dangiška šviesa. Apaštalai šį protą vadino iš aukštybių ateinančia išmintimi, o Bažnyčios tėvai – dvasiniu protu, dvasiniu žinojimu, aukščiausiu protu. Tai yra protas, kuris pažįsta Dievo valią.

Apaštalas Paulius yra pasakęs, jog „mes turime Kristaus išmonę“. (1 Kor 2:16)

Maloningojo proto žmoguje užgimimas ir vystymasis veikiant Šventajai Dvasiai yra labai retas reiškinys, kaip ir šventumas. Jėzus Kristus yra pasakęs: „Kokie ankšti vartai ir koks siauras kelias į gyvenimą! Tik nedaugelis jį atranda“. (Mt 7:14)

Žmogaus galvoje sukasi daugybė minčių. Kiekvienoje mintyje glūdi mažesnė ar didesnė, kuriantis arba griauanti energija. Dažnai mumyse instinktyviojo, kūrybinio ir maloningojo protų mintys sklando stumdydamos viena kitą, dėl to mes nebūname tokie stiprūs, kokiais galėtume būti.

Paprastai būna taip, jog kuo žmogus mažiau susijęs su Dievu, tuo labiau jo mąstymas yra susmulkmenėjęs, tuo labiau neapibrėžti ir neaiškūs jo sielos išgyvenimai, nes stokojama stipriausius ir kilniausius jausmus žadinančių, maloningąjį protą lankančių galingiausių minčių. Dievo artumo trokštantis ir jame pasiliekančias žmogus siaurina minčių ratą dėmesį telkdamas ties svarbiausiomis. Arturas Šopenhaueris yra pasakęs, jog didelio proto žmogus gyvų minčių pripildo net pačią nykiausią aplinką.

Protą reikia saugoti – neatiduoti jo į pasaulio brukamų įspūdžių ir minčių įtaką. Geriausiai protą saugo mintys apie Dievą - iš Jo atėjusios, pastebėtos ir priimtos mintys. Tokioms mintims galimybę į protą ateiti, pasilikti ir veikti mumyse suteikiame skaitydami Šventąjį Raštą, apmąstydami asmeniškai mus palietusias mintis. Be tokių minčių žmogus jaučiasi kaip iš vandens ištraukta ir ant žemės numesta žuvis. Pagal mintis galima atpažinti viešpataujantį mūsų sąmonėje protą. Apaštalas Paulius laiške filipiečiams ir mums pataria: „Pagaliau, broliai, mąstykite apie tai,

kas teisinga, garbinga, teisu, tyra, mylėtina, giriama, – apie visa, kas dorybinga ir šlovinga“. (Fil 4:8)

Kad maloningame prote pasirodytų tokios mus, mūsų gyvenimą ir jo eigą perkeičiančios mintys, jų reikia prašyti Dievo. Jis gerbia mūsų laisvę ir pasirinkimą. Mat Jis žmones sukūrė laisvomis būtybėmis, todėl nenori mums brukti prievarta to, ko Jo neprašome – net ir mums reikalingų, gerų dalykų. Anot Tomo Moro, jeigu žmogui neįkvėps ko nors šventesnio iš dangaus siųsta religija, tai jo protas ir negalės nieko tikresnio surasti.

Malda: Dieve, parodyki, ko man iš tikrųjų reikia, ko derėtų Tavęs prašyti. Parodyki kliūtis, kurios man trukdo prašomus dalykus turėti.